

**שלמה אליהו מילר
רה"כ ואב"ד זכולל טאראנטא**

הנה בדבר אשר נשאלתי אודות חרצנים מיין של נכרי שהדין מפורש בשו"ע יו"ד סי' קכ"ג סי"ד דאסורים אלא א"כ תמזן ועבר עליהם י"ב חודש והיינו דקיי"ל כשיטת ר"ת בע"ז ל"ד שהקפיד על ר"א שהתיר ע"י יבוש בתנור בלי תמוד במים, ומסיק ר"ת והמורה יורה כבן סורר ומורה. והנה ראיתי שחכם אחד רצה לחדש דכל האיסור של חרצנים הוא רק כשנכבשו מעל"ע בין נכרי דכבוש כמבושל אבל כל זמן שלא שהומעל"ע אין כאן שום בליעת איסור תוך החרצנים וא"כ שרי ע"י הדחה היטב ולא בעינן ישון י"ב חודש או יבוש בתנור.

והנה כל ההכרח לזה הוא משום דכיון שאין בליעה פחות מעל"ע איך נאסר החרצנים, ורק היין בעין שדבוק עליהם אסור ובזה סגי הדחה היטב.

אולם באמת אין זה כלום שהרי מה נאמר לדעת רבי יוחנן בחולין קי"א דלא ס"ל כבוש כמבושל ואיסור חרצנים הוא משנה מפורשת בע"ז כ"ט: ואף אם נדחוק כמ"ש הנוב"י יו"ד סי' כ"ו דגם לר"י דל"ל כבוש כמבושל מ"מ כדי קליפה נבלע, מ"מ קשה שהרי בכל בליעת איסור של יין נסך הלא סגי במלוי וערוי ג' ימים ואפילו בעמד היין בתוכם מעל"ע וכמו שהביא הפ"ת סי' קל"ה ס"ב מדברי הנוב"י, וא"כ צ"ע למה נאסרו חרצנים של נכרים ולר"מ ס"ל דאסורים לעולם אף אחר שנתמדו במים ולחכמים שרי אחר י"ב חודש לאחר שכבר נתמדו במים, ולמה לא מהני מילוי ועירווי כמו כל כלי שבלע יין ע"י כבישה.

ובאמת מדברי רמ"א שכתב דכל איסור של חרצנים הוא רק כשהיו על יין נסך [ולא כתב דוקא מעל"ע על יין נסך] אבל אם שלה העכו"ם חרצנים קודם שהמשיך היין אינן אסורים. וא"כ מפורש דאחר שהמשיך היין אם שלה עכו"ם חרצנים אסורים, ולדברי החכם הנ"ל הו"ל להתיר כל זמן שלא היו מעל"ע בין אחר שהמשיך היין.

והנה בשלטי גבורים על הגמ"ע ע"ז ל"ד [בדפי הרי"ף י"ב:] כתב לשון ריא"ז ונראה בעיני שלא נאסרו עד י"ב חודש אלא החרצנים והזגים שהן מן הפרי עצמו אבל שורש האשכול והעוקצין התלויים בהם גרעיני

הענבים הן מותרים לאחר שנתייבשו או לאחר שהדיחו ואפילו תוך י"ב חודש כמבואר בקונטרס הראיות, וכן הוא בפסקי ריא"ז על ע"ז. הרי מפורש דמיירי שלא נכבשו כשיעור האוסרת, דאם נכבשו שיעור כבישה האוסרת גם שורש האשכול והעוקצין בלעו יין של איסור ולא מהני הדחה להכשירן וא"כ מוכרח דגם כשלא נכבשו ביין, ושורש האשכול לא נאסר, מ"מ הגרעינים והזגים אסורים ולא מהני להו הדחה. והטעם כתב ריא"ז כיון שהן מן הפרי עצמן, ואיך שיהי' סברת טעם זה או דכיון שהן מן הפרי עצמו אסרו רבנן טפי, או כיון שהן מן הפרי עצמן יש בטבען קצת יין וממילא יין שבגת מתערב עם יין שבתוך הגרעין ואין נפ"מ לדין טעם חומר דבר זה שהן מן הפרי עצמו דמ"מ החרצנים אסורים ולא מהני להו הדחה, אף שלא נכבשו החרצנים שיעור כבישה וכמו שמוכח גם מהרמ"א כמו שכתבנו לעיל.

והנה בש"ע יו"ד סי' קכ"ג סעי' ז' גת שהיא סתומה ומלאה דלא שייך בה המשכה וירד ממנה יין וחרצנים ביחד לתוך סל שלפני הגת שהיין מסתנן בו אין על מה שבגת תורת יין אלא על מה שבסל בלבד ואם נגע עכו"ם בסל נאסר ואם החזירו לגת נאסר מה שבגת משום תערובת יין שבסל שנתערב בו ואם יש בחרצנים וזגים שבגת ס' כנגד יין שנפל בו מהסל מותר. וכן הוא בסי' קכ"ו ס"ז דאם יש בחרצנים וזגים וענבים שבגת ששים נגד קלוח לא נאסר מה שבגת.

והב"ח בסימן קכ"ג תמה דעד כאן לא אמרינן סלק את מינו כמי שאינו ושאי"מ רבה עליו ומבטלו כגון יין ביין ויש שם קיתון של מים, אם יש שיעור במים לבטל כל היין האסור אמרינן סלק היין של היתר והמים מבטלים יין של איסור לפי שהמים והיין נתערבו יחד, אבל הכא היין והחרצנים והזגים לא נתערבו יחד ואין לומר בהם רואין, ותירץ הב"ח כיון דבהחזרת הסל לגת אין שם יין בשפע אלא טפות יין של אסור אמרינן דאותן טפות נבלעין בתוך גוף החרצנים והזגים ורבים עליו ומבטלין לטיפות יין של איסור ע"ז.

ומבואר דס"ל להב"ח דטיפות יין נבלעו בתוך החרצנים, והיינו ודאי תיכף ומיד אף שלא שהו כ"ד שעה דתיכף ומיד אנו מתירים יין שבגת, ועוד אם דוקא לאחר כ"ד שעה שרי הלא כבר נאסר כל היין ממ"נ ואף לח בלח אנו מחמירים לכתחילה ורק במקום הפסד גדול התיר הרמ"א בסי' צ"ב. ובלא"ה דבר שנתערב לח בלח אין שום היתר ליתן אח"כ בתוכו כגון חרצנים לשאוב האיסור.

ובאו"ז הלי' שבת סי' נ"ח בד"ה מתני' אין סוחטין וז"ל כשדורכין יין בימות הבציר ופעמים מניחים גיגית מלאה ענבים דרוכים ובשבת היין זב מענבים הי' משמע שאותו יין שבגיגית כולו אסור בשתיה דהא זגים וענבים לכו"ע אם יצאו מעצמן אסורים מיהו אפ"ה שרי כל היין בשתי'

בשבת דאפילו תמצ"ל דגם בדרבנן מב"מ לא בטל אפי"ה יש לומר סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו דהיינו הזגים והחרצנים מבטלים אותה ע"ש, ולבסוף דימה החרצנים להירושלמי בתרומות, טנופת של תרומה מצטרף עם החולין וקליפי איסור מעלין את ההיתר ע"ש מפורש דאף שמה שיצא בשבת לא היה כבוש כשעור מעל"ע מ"מ מצטרפין החרצנים והזגים לבטלן, וע"כ כמ"ש הב"ח הנ"ל דהיין של איסור נבלע בתוך החרצנים אף דלא נכבש יום שלם. ועיין משב"ז רס"י צ"ט שהסביר הירושמי לצד אחד דהטנופת בולע ואף שאין לו פליטת עצמו, מ"מ מה שבלע לא פלט ע"ש, איך שיהי מפורש באו"ז דהיין נבלע בחרצנים אף שלא שהה שעור כבישה.

ואף דבאו"ח ס"י ש"ך ס"ה התיר המחבר יין שבגיגית אע"פ שהענבים מתבקעים בשבת שכל היין היוצא מהענבים מתבטל ביין שבגיגית ול"א דשיל"מ כשנולד בתערובת, ולא כתב המחבר ההיתר שכתב או"ז דהחרצנים מבטלין היין וכן הקשה בתהלה לדוד יו"ד ס"י כ"ו, וי"ל דרצה להתיר אפילו כשאין שעור ביטול בחרצנים, א"נ הלא אינו ברור כלל שכל האיסור בולע בחרצנים וע"כ דהלכה ביו"ד ס"י קכ"ג משום דבדרבנן תלינן להקל [ובפרט כאן הוי תרי דרבנן: יין שנגע בו עכו"ם אינה אסורה אלא מדרבנן, ודין מב"מ לא בטל ביין נסך ג"כ אינו אלא מדרבנן, ואף דכאן הוי מב"מ ושאי"מ כבר כתב ביו"ד ס"י צ"ח ס"ק ה' דגם זה אינו אלא מדרבנן וכן דעת הב"ח והט"ז ואף שהש"ך בנה"כ חולק ע"ז כבר כתב החזו"א ס"י כ"ו ס"ק ב' דהעיקר כהרשב"א והשו"ע המתירים וא"כ כאן הוי תרי דרבנן ותלינן להקל] אבל בהך דאו"ח דמיירי בדשיל"מ אין לתלות שהאיסור נבלע בחרצנים דבכל ספק בדשיל"מ אזלינן לחומרא ובזה חולק האו"ז דגם בדשיל"מ תלינן להקל.

איך שיהי ברור דחרצנים בולעים מן היין מיד והטעם אולי מפני שהוא מעיקר הפרי כמ"ש השלטי גבורים ויש יין בלוע בו מתחילה, ויין שבגת מתערב עם יין שבחרצנים תיכף ואיך שיהי הטעם מ"מ ברור לדינא שאין היתר על החרצנים אלא ע"י י"ב חדש או ייבוש בתנור וכמ"ש בשו"ע.